

Adam Mickiewicz

DZIADY

Autor:
ADAM MICKIEWICZ

Tytuł:
DZIADY

Autor opracowania:
WOJCIECH RZEHAK

Korekta:
AGNIESZKA NAWROT
AGNIESZKA WOŹNY
MARIA ZAGNIŃSKA

Projekt okładki:
BROS

Ilustracje:
JOLANTA ADAMUS LUDWIKOWSKA

Na okładce wykorzystano fragment kopii obrazu Jacka Malczewskiego
Wigilia na Syberii ze zbiorów prywatnych

ISBN 978-83-7327-227-9

Wydanie V zaktualizowane

Copyright by Wydawnictwo GREG

2025

Wydawnictwo GREG
31-979 Kraków, ul. Klasztorna 2B
tel. (12) 680 15 50
www.greg.pl

Księgarnia internetowa: www.greg.pl

Znak firmowy GREG zastrzeżony w Urzędzie Patentowym RP.

Wszystkie prawa zastrzeżone.
Żadna część niniejszej publikacji nie może być reprodukowana
lub przedrukowana bez pisemnej zgody Wydawnictwa GREG.

Skład i łamanie:
BROS, Pracownia Słowa

DZIADY CZĘŚĆ IV

Mieszkanie Księdza – stół nakryty, tylko co po wieczery – Ksiądz – Pustelnik – Dzieci – dwie świece na stole – lampa przed obrazem Najświętszej Panny Maryi – na ścianie zegar bijący

Ich hob alle mürbe Leichenschleier auf, die in Särgen lagen – ich entfernte den erhabenen Trost der Ergebung, bloss um mir immer fort zu sagen: „Ach, so war es ja nicht! – Tausend Freuden sind auf ewig nachgeworfen in Gräfte und [du] stehst allein hier und überrechnest sie!” Dürftiger! Dürftiger! Schlage nicht das ganze zerrissene Buch der Vergangenheit auf!... Bist du noch nicht traurig genug?

Jean Paul¹

Ksiądz

Dzieci, wstawajmy od stoła!
Teraz, po powszednim chlebie,
Kłękajcie przy mnie dokoła,
Podziękujmy Ojcu w niebie.
Dzień dzisiejszy² Kościół święci
Za tych spółchrześcijan dusze,
Którzy spomiędzy nas wzięci
Czyscowe cierpią katusze.
Za nich ofiarujmy Bogu.

(rozkłada książkę)

[10] Oto stosowna nauka.

Dzieci

(czytają)

«Onego czasu...»

¹ [motto]: „Podniosłem wszystkie zmurszałe całuny leżące w trumnach; oddałem wzniosłą pociechę rezygnacji, jedynie po to, by sobie wciąż mówić: – Ach, przecież to tak nie było! Tysiąc radości zrzuceno na zawsze w doły, a ty stoisz tu sam i przeliczasz je. Nienasycony! nienasycony! Czyż nie dość jeszcze jesteś smutny?” – Jean Paul (właściwie: Johann Paul Friedrich Richter 1763–1825) *Rozrywki biograficzne pod czaszką olbrzymki. Opowieść o duchach*. Richter był niemieckim pisarzem tworzącym na przełomie okresów klasycyzmu i romantyzmu.

² dzień dzisiejszy – tj. Zaduszki, a więc 2 listopada.

Ksiądz

Kto tam? kto tam stuka?

(Pustelnik wchodzi ubrany dziwacznie)

Dzieci

Jezus, Maryja!

Ksiądz

Któż to jest na progu?

(zmieszany)

Ktoś ty taki?... po co?... na co?

Dzieci

Ach, trup, trup! upiór, ladaco!

W imię Ojca!... zgiń, przepadaj!

Ksiądz

Ktoś ty, bracie? odpowiadaj.

Pustelnik

(powolnie i smutnie)

Trup... trup!... tak jest, moje dziecko.

Dzieci

Trup... trup... ach! ach! nie bierz tata!

Pustelnik

Umarły!... o nie! tylko umarły dla świata!

[20] Jestem pustelnik, czy mnie rozumiecie?

Ksiądz

Skąd przychodzisz tak nierano³?

Kto jesteś? jakie tve miano?

Kiedy się tobie przypatruję z bliska,

Zdaje się, że cię kiedyś widziałem w tej stronie.

Powiedz, mój bracie, jakiegoś ty rodu?

Pustelnik

O tak! tak, byłem tutaj... o, dawno! za młodu!

Przed śmiercią!... będzie trzy lata!

Lecz co tobie do mego rodu i nazwiska?

Gdy dzwonią po umarłym, dziad stoi przy dzwonie;

[30] Pytają ludzie, kto zeszedł ze świata?

(udając dziada)

‘A na co ta ciekawość? zmów tylko pacierze’.

Otóż ja także umarły dla świata.

Pustelnik –
przedstawienie
postaci

Pustelnik – aluz-
ja do samobój-
czej śmierci

³ nierano – dosł. niewczesnie, późno.

Na co tobie ciekawość, zmów tylko pacierze.

Nazwiska,

(patrzy na zegar)

jeszcze rano... powiedzieć nie mogę;

Idę z daleka, nie wiem, z piekła czyli z raj,

I dążę do tegoż kraju.

Mój Księżu, pokaż, jeśli wiesz, drogę!

Ksiądz

(łagodnie, z uśmiechem)

Dróg śmierci pokazywać nie chciałbym nikomu.

(poufale)

My, księża, tylko błędne prostujemy ścieżki.

Pustelnik

(z żalem)

[40] Inni błądzą, Ksiądz w małym, ale własnym domu,

Czy to na wielkim świecie pokój lub zamieszki,

Czy gdzie naród upada, czy kochanek ginie,

O nic nie dbasz usiadłszy z dziećmi przy kominie.

A ja się męczę, w słotnej, ciemnej porze!

Słyszysz, jaki szturm⁴ na dworze?

Czy widzisz łyskanie gromu?

(ogląda się)

Błogosławione życie w małym, własnym domu!

(śpiewa)

Kto miłości nie zna, ten żyje szczęśliwy,

I noc ma spokojną, i dzień nietęskliwy.

[50] W cichym, własnym domu!

(śpiewa)

Z pałaców sterczących dumnie

Znijdź, piękna, do mojej chatki;

Znajdziesz u mnie świeże kwiatki,

Czułe serce znajdziesz u mnie.

Widzisz ptasząt zalecanki,

Słyszysz srebrny szmer strumyka;

Dla kochanka i kochanki

Dosyć domku pustelnika.

Pustelnik –
punkt wyjścia
i cel wędrówki

Nastrój – burza,
błyskawice

⁴ szturm – burza (z j. niemieckiego – die Sturm).

kom. Towarzystwa te, widząc wzmagające się podejrzenia rządu, rozwiązały się wprzód jeszcze, nim ukaz zabronił ich bytu. Ale Novossiltzoff, chociaż w rok po rozwiązaniu się towarzystw przybył do Wilna, udał przed Imperatorem, że je znalazł działające; ich literackie zatrudnienia wystawił jako wyraźny bunt przeciwko rządowi, uwięził kilkaset młodzieży i ustanowił pod swoim wpływem trybunały wojenne na sądenie studentów. W tajemnej procedurze rosyjskiej oskarżeni nie mają sposobu bronięcia się, bo często nie wiedzą, o co ich powołano: bo zeznania nawet komisja według woli swojej jedne przyjmuje i w raporcie umieszcza, drugie uchyla. Novossiltzoff, z władzą nieograniczoną od Carewicza Konstantego zesłany, był oskarżycielem, sędzią i katem. Skasował kilka szkół w Litwie, z nakazem, aby młodzież do nich uczęszczającą uważano za cywilnie umarłą, aby jej do żadnych posług obywatelskich, na żadne urzędy nie przyjmowano i aby jej nie dozwolono ani w publicznych, ani w prywatnych zakładach kończyć nauk. Taki ukaz, zabraniający uczyć się, nie ma przykładu w dziejach i jest oryginalnym rosyjskim wymysłem. Obok zamknięcia szkół, skazano kilkudziesięciu studentów do min sybirskich⁷, do tacek, do garnizonów azjatyckich. W liczbie ich byli małoletni, należący do znakomitych rodzin litewskich. Dwudziestu kilku, już nauczycieli, już uczniów uniwersytetu, wysłano na wieczne wygnanie w głąb Rosji, jako podejrzanych o polską narodowość. Z tylu wygnańców jednemu tylko⁸ dotąd udało się wydobyć się z Rosji.

Wszyscy pisarze, którzy uczynili wzmiankę o prześladowaniu ówczesnym Litwy, zgadzają się na to, że w sprawie uczniów wileńskich było coś mistycznego i tajemniczego. Charakter mistyczny, łagodny, ale niezachwiany Tomasza Zana⁹, naczelnika młodzieży, religijna rezygnacja, braterska zgoda i miłość młodych więźniów, kara boża, sięgająca wiadomie prześladowców, zostawiły głębokie wrażenie na umyśle tych, którzy byli świadkami lub uczestnikami zdarzeń; a opisane zdają się przenosić czytelników w czasy dawne, czasy wiary i cudów.

Kto zna dobrze ówczesne wypadki, da świadectwo autorowi, że sceny historyczne i charaktery osób działających skreślił sumiennie, nic nie dodając i nigdzie nie przesadzając. I po cóż by miał dodawać albo przesadzać; czy dla ożywienia w sercu rodaków nienawiści ku wrogom? czy dla obudzenia litości w Europie? – Czymże są wszystkie ówczesne okrucieństwa w porównaniu tego, co naród polski teraz cierpi i na co Europa teraz obojętnie patrzy! Autor chciał tylko zachować narodowi wierną pamiętkę z historii litewskiej lat kilkunastu: nie potrzebował ohydzać rodakom wrogów, których znają od wieków; a do litościwych narodów europejskich, które płakały nad Polską jak niedołożne niewiasty Jeruzalemu nad Chrystusem, naród nasz przemawiać tylko będzie słowami Zbawiciela: «Córki Jerozolimskie, nie płaczcie nad mną, ale nad samymi sobą».

⁷ „do min syberyjskich” – do pracy w kopalniach na Syberii.

⁸ „jednemu tylko” – Mickiewiczowi (który w 1829 roku opuścił Rosję).

⁹ *Tomasz Zan* – (1796–1855) bliski przyjaciel Mickiewicza, silnie związany z masonerią student Uniwersytetu Wileńskiego, później nauczyciel. Był współzałożycielem Towarzystwa Filomatów, przewodził Promienistym i Filaretom. Aresztowany, podobnie jak Mickiewicz, w roku 1823, na mocy wyroku sądowego został skazany na rok twierdzy i zesłany do Orenburga (spędził tam 13 lat). Ułaskawiono go dopiero w 1837 r.

SCENA IX

NOC DZIADÓW

Opodal widać kaplicę. – Smętarz. – Guślarz i kobieta w żałobie.

Miejsce akcji –
komentarz,
kaplica (noc
dziadów)

Guślarz

Już idą w cerkiew gromady
I wkrótce zaczną się Dziady.
Iść nam pora, już noc głucha.

Kobieta

Ja tam nie pójde, guślarzu,
Ja chcę zostać na smętarzu,
Chcę jednego widzieć ducha:
Tego, co przed laty wielu
Zjawił się po mym weselu,
Co pośród duchów gromady
[10] Stanął nagle krwawy, blady,
I mnie dzikim okiem łowił,
I ani słowa nie mówił.

Guślarz

On żył może, gdym go badał,
Dlatego nie odpowiadał.
Bo na duchów zgromadzenie,
W tajemniczą noc, na Dziady,
Można wzywać żywych cienie.
Ciała będą u biesiady
Albo u gry, albo w boju,
[20] I zostaną tam w pokoju;
Dusza zwana po imieniu
Objawia się w lekkim cieniu;
Lecz póki żyje, ust nie ma,
Stoi biała, głucha, niema.

Kobieta

Cóż znaczyła w piersiach rana?

Guślarz

Widać, że w duszę zadana.

Kobieta

Ja tu sama zgubię drogę.

<p>cierpienie / męczeństwo / marty- rologia</p>	<ul style="list-style-type: none"> • męczeństwo patriotów – obraz prześladowań, morderstw, tortur i zabójstw, które spotykają polskich patriotów z rąk Rosjan w odwecie za ich nieugiętą postawę i walkę w obronie Polski i polskości (zsyłki na Sybir, los Rollisona, Janczewskiego, Wasilewskiego) • cierpienie jako droga do odrodzenia – cierpienie Polski i Polaków pod zaborami ma przynieść odrodzenie moralne całego świata
<p>Bóg</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Bóg oczami Konrada – władca świata, ale daleki, milczący, nieczuły, obojętny na krzywdę i cierpienie ludzi, budzący obawę i lęk; Konrad buntuje się przeciwko Bogu, nie chce podporządkować się jego wyrokom, uważa, że sam potrafiłby lepiej władać światem i kierować ludźmi • Bóg oczami księdza Piotra – władca świata, którego wyroki mogą być niezrozumiałe, ale należy mu ufać, gdyż zawsze pragnie dobra dla świata, budzący miłość i zaufanie; ksiądz Piotr jest pokornym sługą Boga, wierzy w sprawiedliwość i słuszność jego wyroków
<p>poezja / poeta</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Konrad jako poeta romantyczny – Konrad uważa się za poetę obdarzonego talentem stawiającym go na równi z Bogiem, wyrasta ponad przeciętność, ale pozostaje wyobcowany ze społeczeństwa, jego utwory nie mają mocy sprawczej, nie potrafią porwać narodu, gdyż odbiorcy go nie rozumieją
<p>dziady</p>	<ul style="list-style-type: none"> • obrzęd dziadów pojawia się w zakończeniu utworu, gdzie kobieta czeka na pojawienie się Widma swojego ukochanego, lecz on się nie pojawia mimo wezwania, lecz widać go jako czarno ubranego więźnia na czele wozów z zesłańcami odjeżdżającymi na północ (w domyśle jest to Konrad-Gustaw)

PEŁNE OPRAWOWANIE

BIOGRAFIA ADAMA MICKIEWICZA

Adam Mickiewicz urodził się 24 XII 1798 roku w Zaosiu koło Nowogródka na Litwie. Był dzieckiem nowogrodzkiego adwokata Mikołaja Mickiewicza, byłego żołnierza kościuszkowskiego, oraz Barbary z Majewskich. Już od najmłodszych lat poznawał baśnie i podania ludowe, głęboko zakorzenione w świadomości ludu litewskiego, białoruskiego i polskiego, zamieszkującego okolice Zaosia. Legendy, tajemnicze historie o zjawach z okolicznych lasów i jezior opowiadał chłopcu stary sługa, nazywany Ulissemem, ludowe pieśni śpiewała służąca w domu Mickiewiczów, gospodyni Gąsiewska. Niewykluczone, że to właśnie wtedy Adam, jako młodzieńki chłopiec, po raz pierwszy wziął udział w uroczystościach Dziadów. W 1812 roku zmarł Mikołaj Mickiewicz, co przyspieszyło proces emocjonalnego dojrzewania chłopca.

W 1807 roku Mickiewicz rozpoczął naukę w powiatowej szkole powszechnej ojców dominikanów w Nowogródku, a po jej ukończeniu wstąpił (w 1815 roku) na Uniwersytet Wileński, gdzie zdobył solidne wykształcenie w zakresie filologii klasycznej, literatury ojczystej i historii. W tym czasie – dokładnie w 1817 roku – wraz z przyjaciółmi założył Towarzystwo Filomatów, czyli „miłośników wiedzy”, mające charakter spiskowy. Naczelne hasła Towarzystwa – „ojczyzna, nauka, cnota”, stały się drogowskazem moralnym i ideowym dla wielu studiujących w tym czasie młodych ludzi. W czasie studiów Mickiewicz korzystał ze stypendium, które później musiał odpracować, tak więc po ukończeniu nauki (w 1819 roku) przeniósł się do Kowna, gdzie od września rozpoczął pracę jako nauczyciel w szkole średniej. To właśnie wtedy, dzięki swemu przyjacielowi Tomaszowi Zanowi, poznał Marylę Wereszczakównę, siostrę Michała – kolegi Zana. Zakochał się w niej miłością idealną – charakterystyczną raczej dla bohaterów sentymentalnych, jednak jego zabiegi spęły na niczym, gdyż matka ukochanej miała upatrzoną dla córki „lepszą partię” – hrabiego Wawrzyńca Puttkamera. Zawód miłosny, utrata „bliźniaczej duszy” oraz śmierć matki sprawiły, że początek lat dwudziestych był dla Mickiewicza okresem fatalnym. To właśnie wtedy powstały utwory przepełnione uczuciami smutku, pesymizmu, żalu za utraconą miłością (na przykład wiersz *Do M**** czy IV część *Dziadów*).

W 1822 roku w Wilnie ukazał się pierwszy zbiór wierszy Mickiewicza, zatytułowany *Poezje*. W tomie znalazł się przede wszystkim cykl *Ballady i romanse*, prawdziwy manifest polskiego Romantyzmu. Nakład – 500 egzemplarzy – okazał się niewystarczający, trzeba było szybko dodrukować kolejne. Popularność młodego poety

się drukiem jako czwarty tom *Poezji (Poezji)* Mickiewicza. Pełny tytuł brzmiał: *Dziady. Poema. Część III*. Wydanie tego „arcy dramatu” (jak często określa się III część *Dziadów*) było wielkim wydarzeniem, nie tylko literackim, ale również politycznym dla osiadłej we Francji Wielkiej Emigracji. Od miejsca powstania najważniejszych partii utworu III część nazywana jest *Dziadami drezdeńskimi* (w ten sposób odróżnia się ją od części II i IV – tzw. *Dziadów wileńsko-kowieńskich*).

Pierwsza krajowa inscenizacja *Dziadów* miała miejsce w 1901 roku w Krakowie.

WYJAŚNIENIE TYTUŁU UTWORU

W *Dziadów* części III Mickiewicz wykorzystuje tytuł młodzieńczego utworu z 1923 r. – II i IV części *Dziadów* (wyjaśnienie na stronie 237). Dosłowne nawiązanie do obrzędu *Dziadów* znajdujemy w scenie IX dramatu – scena ta została nazwana *Nocą Dziadów*, rozgrywa się w cementarnej kaplicy. Podobnie, jak w częściach II i IV, prowadzącym *dziady* jest Guślarz, który rozmawia z Kobietą w żałobie – tą samą, której podczas obrzędu przed laty pojawiło się tajemnicze Widmo młodzieńca. Tytuł zatem stanowi element łączący cały cykl i podkreśla też możliwość dostrzeżenia ewolucji bohatera (Widmo z II części, Gustaw z IV części i Konrad z III części).

Obrzęd *dziadów*, polegający na wywoływaniu duchów zmarłych i pomocy im w uzyskaniu wybawienia, zakłada możliwość obcowania zmarłych z żywymi. Co istotne – utwór został zadedykowany zmarłym przyjaciółom – „NARODOWEJ SPRAWY MĘCZENNIKOM”.

CZAS I MIEJSCE AKCJI

Czas akcji:

Kanwą akcji III części *Dziadów* jest autentyczne wydarzenie, jakim było uwięzienie Adama Mickiewicza wraz z najwybitniejszymi działaczami Towarzystwa Filomatów w październiku 1823 roku i osadzenie ich w zamienionym na więzienie klasztorze oo. Bazylianów w Wilnie.

Od 7 VII 1823 roku, a więc po przybyciu do Wilna Nowosilcowa, nasiliły się represje wobec Polaków i Litwinów. Władze wpadły początkowo na ślad istnienia dwóch Towarzystw: Naukowego i Moralnego (działały one w latach 1819–1820). 2 IX 1823 uwięziono Jana Jankowskiego, który w czasie przesłuchań ujawnił komisji śledczej (w której zasiadał m.in. Wacław Pelikan) istnienie Towarzystwa Filaretów, wskazał też najważniejszych działaczy, w tym Adama Mickiewicza, Jana Czeczota, ks. Lwowicza, Franciszka Malewskiego, Jana Sobolewskiego, Adama Suzina i Tomasza Zana. Aresztowania nasiliły się, do więzienia trafił Adam Suzin, a 10 października 1823 roku – Jan Czeczot. Mickiewicz został aresztowany w nocy z 23 na 24 października.

Właśnie na rok 1823 datuje się akcję utworu. Umieszczenie akcji dramatu w Wilnie, na kilka lat przed powstaniem listopadowym, którego klęska pchnęła go do napisania dramatu, pozwoliło Mickiewiczowi na ukazanie nastrojów panujących wówczas w kraju i cierpień Polaków przebywających pod zaborem rosyjskim.

Pewniak
na teście

Bardzo precyzyjnie, bo na podstawie tekstu (napis wykonany przez Więźnia na ścianie celi) można określić czas akcji *Prologu*: rozgrywa się ona dokładnie w dniu 1 listopada 1823 roku, czyli w dzień Wszystkich Świętych (oczywiście nawiązanie do obrzędu dziadów). *Prolog* od sceny IX (zatytułowanej *Noc Dziadów*), zamykającej część dramatyczną utworu, dzieli prawdopodobnie rok. Opisana w *Ustępie* III części podróż bohatera do Petersburga ma więc miejsce w listopadzie 1824 roku. Ostatni fragment *Ustępu*, *Oleszkiewicz*, jest opatrzony podtytułem: *Dzień przed powodzią petersburską 1824*. Pozwala to wyraźnie określić czas akcji epizodu zamykającego *Dziady* – wielka powódź petersburska, na skutek wystąpienia rzeki Newy z brzegów, miała miejsce 7 listopada 1824 roku.

Miejsce akcji:

Akcja utworu rozgrywa się przeważnie na terenach nie istniejącej po III rozbiore Rzeczypospolitej: **na Litwie (Wilno), w Polsce (Warszawa), na Ukrainie (okolice Lwowa); oraz w Rosji (Petersburg)**. Dokładniej: miejscem akcji jest Wilno (*Prolog* oraz sceny: I, II, III, V, VI, VIII), Warszawa (scena VII), okolice Lwowa (scena IV), *Ustęp* z kolei przynosi opis podróży bohatera do Petersburga (droga do stolicy imperium, petersburskie przedmieścia, ulice, budowle...).

Pewniak
na teście

Zgodnie z konwencją dramatu romantycznego **akcja utworu rozgrywa się na dwóch płaszczyznach: realnej, czyli ziemskiej, oraz metafizycznej, a więc duchowej czy też pozaziemskiej**. Obie te płaszczyzny uzupełniają się i przeplatają, tworząc w III części *Dziadów* jedną całość.

BOHATEROWIE UTWORU

Gustaw-Konrad – poeta; 1 listopada 1823 r. dokonuje się w nim metamorfoza – z nieszczęśliwego kochanka przeistacza się w patriotę i ucieleśnienie idei prometejskiej;

Pewniak
na teście

Książ Piotr – pokorny, pomaga Konradowi, w celi więziennej odprawia nad nim egzorcyzmy; doznaje wizji, w której Polska jest Mesjaszem Narodów;

Jakub – Jakub Jagiełło – jeden z uwięzionych filaretów;

Adolf – Adolf Januszkiewicz – jeden z filaretów, zesłany po 1831 r. za udział w powstaniu listopadowym;

Żegota – Ignacy Domeyko, należał do Filomatów, więziony od 1823 r.;

Sobolewski – Jan Sobolewski, wcielony w 1824 r. do carskiego korpusu, zmarł w 1829 r.;

Frejend – Antoni Frejend, jeden z filaretów, więziony, zginął najprawdopodobniej w powstaniu listopadowym;

Sc. VI *Sen Senatora*

Sc. VII *Salon warszawski*

Sc. VIII *Pan Senator* (bał u Senatora)

Sc. IX *Noc Dziadów*

- *Dziadów części III Ustęp* – sześćciofragmentowy epicki poemat podróżniczy: fragm. 1 – *Droga do Rosji* fragm. 2 – *Przedmieścia stolicy* fragm. 3 – *Petersburg* fragm. 4 – *Pomnik Piotra Wielkiego* fragm. 5 – *Przeгляд wojska* fragm. 6 – *Oleszkiewicz (dzień przed powodzią petersburską 1824)*
- *Dedykacja Ustępu. Przyjaciołom Moskalom*
- *Wiersz Do przyjaciół Moskali*

INDEKS KOMENTARZY DO TEKSTU

MIEJSCE AKCJI

- Cmentarz, kaplica (noc dziadów) – str. 189
- Dwór pod Lwowem, mieszkanie Ewy – str. 135
- Kaplica w noc Dziadów widziana z zewnątrz – str. 190
- Warszawa, jeden z salonów – str. 145
- Wilno, cela w klasztorze Bazylianów – str. 90
- Wilno, pałac Nowosilcowa – str. 154

BOHATEROWIE

- Gustaw** – przemiana w Konrada (z kochanka romantycznego w buntownika walczącego o wolność) – str. 95
- Konrad** – bluźnierstwo, groźby wobec Boga – str. 122
  - bluźnierstwo, groźby, zamiar porównania Boga do cara świata – str. 122
  - bluźnierstwo, miłość jako pomyłka Boga – str. 122
  - bluźnierstwo, wyzwanie Boga, groźba walki z Nim – str. 121
  - bluźnierstwo, zaprzeczenie miłości Bożej – str. 120
  - bluźnierstwo, zarzucenie Bogu błędów – str. 121
  - czciciel Matki Boskiej – str. 110
  - o miłości do narodu, prometeizm – str. 118
  - o własnej potędze – str. 117
  - „pomoc” Rollisonowi, wskazówka popełnienia samobójstwa – str. 126
  - zrównanie siebie z Bogiem – str. 116
  - pragnienie absolutnej, tyrańskiej władzy – str. 119
  - pragnienie szczęścia dla narodu – str. 119
  - pragnienie władzy w imię uszczęśliwienia ludzkości – str. 122
  - prośba o „*rząd dusz*” – str. 119
  - pycha, duma; motyw orła – str. 114
  - świadomość własnej potęgi – str. 116

SPIS TREŚCI

Pewniak
na teście

← to będzie na teście

Dziady

<i>Upiór</i>	5
<i>Dziady część II</i>	10
<i>Dziady część IV</i>	29
<i>Dziady – Widowisko część I</i>	73
<i>Dziady część III</i>	87
<i>Ustęp</i>	196
<i>Droga do Rosji</i>	196
<i>Przedmieścia stolicy</i>	200
<i>Petersburg</i>	202
<i>Pomnik Piotra Wielkiego</i>	207
<i>Przegląd wojska</i>	209
<i>Oleszkiewicz</i>	220
<i>Do przyjaciół Moskali</i>	224
Objaśnienia poety	227
Objaśnienia	231

Krótkie opracowanie

Krótko o utworze	233
DZIADY CZĘŚĆ I	235
Krótkie streszczenie	235
Motywy	235
DZIADY CZĘŚĆ II	236
Krótkie streszczenie	236
Motywy	236
DZIADY CZĘŚĆ IV	238
Krótkie streszczenie	238
Motywy	238
DZIADY CZĘŚĆ III	240
Krótkie streszczenie	240
Motywy	241

Pełne opracowanie

Biografia Adama Mickiewicza	243
DZIADY CZĘŚĆ II I IV	245
Geneza	245
Wyjaśnienie tytułu utworów	246
Czas i miejsce akcji	246
<i>Upiór</i> jako wstęp do <i>Dziadów</i>	247
DZIADY CZĘŚĆ II	248
Bohaterowie utworu	248
Plan wydarzeń	248
Streszczenie szczegółowe	248
Charakterystyka bohaterów	250
DZIADY CZĘŚĆ IV	251
Bohaterowie utworu	251
Plan wydarzeń	252
Streszczenie szczegółowe	252
Charakterystyka głównego bohatera	255
Problematyka utworu – II i IV cz. <i>Dziadów</i>	256
Ludowa moralność	256
Miłość romantyczna	258
Gatunek utworu – II i IV cz. <i>Dziadów</i>	258
Wymowa ideowo-artystyczna	258
<i>Dziady</i> jako dramat romantyczny	259
Budowa i kompozycja	261
Indeks komentarzy do tekstu	262
DZIADY CZĘŚĆ III	265
Geneza oraz wydanie III części <i>Dziadów</i>	265
Wyjaśnienie tytułu utworu	266
Czas i miejsce akcji	266
Bohaterowie utworu	267
Plan wydarzeń	268
Streszczenie	269
Charakterystyka głównych bohaterów	277
Więzień – Gustaw – Konrad – Pielgrzym	277
Bohater wielowymiarowy – Konrad	279
Konrad i Książd Piotr	279
Problematyka – <i>Dziady</i> cz. III	281
Problematyka narodowa	281
<i>Wielka Improwizacja</i>	282
Prometeizm	284
Mesjanizm	284
<i>Widzenie Księdza Piotra</i> – idea mesjanizmu	285

Martyrologia narodu polskiego	286
Gatunek <i>Dziadów</i> części III – polistopadowy dramat romantyczny	288
Budowa i kompozycja	291
Indeks komentarzy do tekstu	292

Pewniak
na teście

← to będzie na teście

ISBN 978-83-7327-227-9

9 788373 272279 >

Wydawnictwo GREG® 31-979 Kraków, ul. Klasztorna 2B,
księgarnia internetowa: www.greg.pl